

מצוות ציצית

א. ספר המצוות לרמב"ם | מצוות עשה יד

והמצוה הי"ד היא שצונו לעשות ציצית והוא אמרו יתעלה (ס"פ שלח) ועשו להם ציצית וכו' ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת. ולא תמנה בשתי מצות אף על פי שהשרש אצלנו התכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת (שם לח א) לאמרם בספרי [והו' סוף שרש יא ממכיל דר"י] יכול שהן שתי מצות מצות תכלת ומצות לבן תלמוד לומר והיה לכם לציצית מצוה אחת היא ואינה שתי מצות. וזאת אין הנשים חייבות בה כמו שהתבאר בתחלת גמר קדושין (לג ב) וכבר התבאר כלל משפטי מצוה זו ברביעי ממנחות (לח - מד א):

ב. שו"ע | או"ח סימן כה

א. אחר שלבש טלית מצוייץ יניח תפלין, שמעלין בקודש. והמניחין כיס התפלין והטלית לתוך כיס אחת, צריכין ליזהר שלא יניחו כיס התפלין למעלה, כדי שלא יפגע בהם תחלה ויצטרך להניחם קודם הטלית כדי שלא יעבור על המצוה. הגה: מיהו אם תפלין מזומנים זידו ואין לו לילית, אין לריך להמתין על הלילית, אלא מניח תפלין וכשמציאם טלית, מטטפו (דברי טלמו).

ג. רבי עקיבא איגר | שם

שמעלין בקדש. טעם זה הוא בלקוטי מהרי"ל ובני"כ הטעם דציצית קודם דשקולה כנגד כל המצוות ועוד דהוא תדיר דנוהג גם בשבת וי"ט. וע' בתשו' שאגת אריה סי' כ"ח:

ד. ביאור הגר"א | שם

אחר כו'. נ"י וטור:

שמעלין בקדש. דברי המחבר וכ"כ ע"פ הזוהר ע"ש ח"ג ק"ג ב' וכמ"ש בכ"מ שציצית הוא הכסא ותפלין הוא אדם מלמעלה והן תשמישי קדושה ועב"י בשם האגוד ובדיני מהרי"ו ס"כ ובגמ' במקומות הרבה:

והמניחין כו'. ע"ל סי' כ"ח ס"ב:

כדי שלא כו'. יומא ל"ג והרבה מקומות בש"ס ועט"ז:

ומיהו כו'. עמ"א ס"ק ב' וע"ל סי' תרכ"ה בהג"ה מש"ש:

ה. ביאור הלכה | שם

* שמעלין בקודש - על האדם קאי שצריך לילך מדרגא לדרגא ולהתעלות בקדושה כי מתחלה הוא רק מכסה את עצמו בכיסוי של מצוה וע"י התפלין הוא מקשר את עצמו בקשר היחוד והקדושה [א"ר והגר"א וכוון בזה לתרץ קושית הש"א והדגול מרובה]:

* שלא יניחו - עיין במג"א שכתב דנ"ל דאין קפידא בזה כיון דהתפלין עדיין מונחין בתוך כיסן ומהלבוש והב"ח והט"ז סק"י משמע דאין לחלק בזה וכ"כ בנשמת אדם אף דראיתו נגד המ"א [מתוספות דיומא ל"ג ע"ב ד"ה עבורי מפירוש רבינו אליהו שמצריך למשמש תחלה בשל יד והלא הש"י על פי הרוב מכוסה ואעפ"כ שייך בזה אין מעבירין] היא ראייה חלושה מאוד דטעם מ"א הוא כיון שהתפלין עדיין מונחין בתוך כיסן אין המצוה של הקשירה מזומנת לפניו דהלא צריך לזה מתחלה ליטול מן הכיס משא"כ התם לענין משמוש דהמשמוש הוא המצוה ואפילו אם הבית יד של הכתונת מכסה את התפלין שייך ג"כ מצוה זו ע"כ שייך בזה אין מעבירין מ"מ קשה מאוד להקל כהמ"א אחרי דברים חולקין עליו. ואפילו אם אירע לו כן כשהוא יושב בבהכ"ב ברבים ומתבייש עי"ז מסתפיקנא אם יש להקל בזה אחרי דמסיק בנ"א בכלל ס"ח וכן משמע מהפמ"ג במ"ז סק"ה דדינא דאין מעבירין על

המצות הוא ד"ת וכבר פסק בשו"ע לעיל סוף סימן י"ג בהג"ה דד"ת אין נדחה מפני כבוד הבריות בכל גווני אם לא בגנאי גדול ולישב בלי טלית אפילו זמן ארוך ס"ל להרמ"א דהוא רק גנאי קטן כמ"ש המ"א שם וכ"ש כאן שהוא על רגעים אחדים עד שיניח הט"ג ואעפ"כ צ"ע:

* שלא יפגע וכו' - עיין במ"ב במה שכתב פי' אפילו וכו' ומקורו מהא דיומא ל"ג ע"ב בגמרא וכי עייל להיכל וכו' ומשוך כלפי חוץ וכו' והנה אף דיש לדחות קצת דהכא שהתפלין מונחין בתוך כיס הטלית שעדיין לא הוציאן מן הכיס קיל טפי ואפילו אם נגע בהן בידיו מותר לו לסלק ידו מהן וליטול הטלית וכמ"ש הפמ"ג לדעת המ"א בא"א אות א' ובמ"ז אות י' דלהמ"א מותר לכתחלה להיות מונחין בשוה הש"ר והש"י בתוך התיק ואף אם יארע שיפגע תחלה בהש"ר יסלקנו מידו ויטול תחלה הש"י ואין בזה משום חשש דמעביר על המצות אבל כ"ז אין שייך לדינא דהא לדעת המחבר דנקטינן כוותיה וכן פסקו כמעט כל האחרונים [הלבוש והב"ח והט"ז והנ"א והארה"ח דלא כמ"א] אין חילוק בזה שהוא סובר דאפילו אם התפלין מונחין בתוך כיסן שייך בזה אין מעבירין. ובאמת פשוט הוא לענ"ד דגם המ"א מודה בזה ודלא כהפמ"ג דעד כאן לא קשרי המ"א אלא היכא שהתפלין מונחין בכיס בפ"ע שלא נגע בהן כלל בידו רק ע"י כיס וא"א להניח ע"י כיס משא"כ בזה שהם ממש בידו או שלפי הושטת ידו הם מזומנין לפניו תחלה מה יועיל במה שהם עדיין בתוך הכיס וראיה לדברינו ממ"ש המ"א בעצמו לקמן בסימן כ"ח ס"ק ד' דמש"כ המחבר ועליו של יד פירושו שיתנו קצת לצד מעלה הרי דצריך ליתנו לצד מעלה כדי שיפגע בהם תחלה ולהפמ"ג אין צריך לזה רק שיתן סימן בכריכת הרצועות כדי שיבחין בהם בנגיעתו במ איזו ש"י ואיזו ש"ר ולא יוציא הש"ר תחלה מהתיק וכמ"ש במש"ז אות י' ויש ליישב לדידיה דכוונת הש"ע כדי שלא ישכח ויוציא הש"ר מהתיק ודוחק ואולי זהו כוונת הפמ"ג בעצמו מה שנשאר בצ"ע מלקמן סימן כ"ח סק"ד במ"א. ואולם כ"ז אין נ"מ לדינא לדידן דפסקינן בלא"ה דלא כמ"א אפילו אם הם מונחין בתוך כיסן. היוצא מדברינו דאם הושיט ידו בתוך כיס הטלית ופגע קודם בהתפלין מחויב להוציאן קודם ולהניחן משום אין מעבירין על המצות וכן לענין תפלין יש לו ליזהר לכתחלה להיות מונח הש"י קצת לצד מעלה ולא בשוה ממש כדי שלא לפגוע בתוך הכיס בהשל ראש ברישא כדי שלא יעבור על הדין דאין מעבירין:

* ויצטרך להניחם - לכאורה יש לעיין אם פשט הטלית ותפלין רק לפי שעה ודעתו להחזירם תיכף דפסקינן לקמן דאין צריך לחזור ולברך ואח"כ בעת לבישה נזדמן לו התפלין מקודם אם מחוייב להניחן תחלה דאולי כיון דלא הסיח דעתו אפשר כאלו הוא עוסק עדיין בהמצוה ופשיטנא בעזה"י דאין לחלק בזה מהא דיומא ל"ג ע"ב בתוד"ה עבורי מפירוש ר"א שמפרש מימרא דרבא לענין משמוש דחייב למשמש בשל יד בתחלה מחמת אין מעבירין אף דלענין משמוש קי"ל דאין לברך על המשמוש כי לא נסתלק עדיין מהמצוה וכ"ש בענינינו וא"ל דשם קאי לפי דינא דגמרא דבזמנא היו מברכין על המשמוש ז"א דבעל המימרא דשם הוא רבא ורבא בעצמו סבירא ליה בסוכה מ"ו ע"א דאין לברך על המשמוש ואין לומר דר"א יסבור כמו שרוצה הבי"י בסוף הסימן לאמר לדעת הרמב"ם דלהכי השמיט הרמב"ם האי דינא דמשמוש דס"ל דדוקא אם נסתלקו ממקומן ורוצה להחזירם דזה הוא הנחה מחדש ממש ולא פליגי כלל רבא ורבנן דבי ר"א ע"ש דז"א דע"כ הר"א לא ס"ל כן דא"כ ישאר קושית התוספות במקומה כמו שמקשים על רש"י דלמה צריך רבא לאמר ש"מ מדר"ל והלא מקרא נפקא מתחלה וקשרתם והדר ולטוטפות אלא ודאי דלהר"א ע"כ דרבא ס"ל דזה לא מיקרי הנחה או דהר"א ס"ל דמשמוש מיקרי אפילו לא נסתלקו ממנו וכאידך פוסקים ואפ"ה ס"ל לרבא דשייך בזה אין מעבירין אלא ודאי כדכתבינן דאין לחלק בזה:

ו. ברכות יד: טו.

ואמר רבי יוחנן: הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה - יפנה ויטול ידי, ויניח תפלין ויקרא קריאת שמע ויתפלל, וזו היא מלכות שמים שלמה.

והצילו, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצוות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום.

יב. מנחות דף מג:

רבי אליעזר בן יעקב אומר: כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו, הכל בחיזוק שלא יחטא, שנאמר: והחוט המשולש לא במהרה ינתק, ואומר: חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם

ומנח תפילין ומצלי - ומהתם משמע שמוחר להניח תפילין זין גאולה לתפלה וכן בטלית מניח אדם עלתו זין גאולה לתפלה. וכן מלינו שרבי ילחק צרבי יהודה שלח אחר עלתו ושהה השליח וכבר קרא ק"ש בצרכותיה ונתעטף בטליתו וגמר שמונה עשרה והציא ראייה מהכא מההיא דרב. מ"מ יש לחלק זין תפילין לטלית דעיקר ק"ש ותפלה שייכי בתפילין כדאמר בסמוך כאילו מעיד עדות שקר בטליתו פירוש צדוק שאלה שהוא קורא והיו לטופטת ולאות על ידך ואין. ותפלה נמי כדאמרן קרי ק"ש ומתפלל זו היא מלכות שמים אבל לית שמינו אלא חובת טלית שאם יש לו טלית חייב ואם אין לו פטור מליית ויכול לקרוא ק"ש בלא לית ודאי דהוי הפסקה. והרב רבי משה מקולי היה אומר דאפי' מכאן אין ראייה דמלי למימר הניח תפילין בלא צרכה ולאחר י"ח ממשמש צהם ומצדך עליהם וצדכי סגי שגם מותר להעטף בטלית צעת שידיו מטופפות ואחר שיטול ידיו ימשמש בטליתו ומצדך.

ח. רמב"ם | הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה, פרק ד

כו. אף על פי שמצותן ללבשן כל היום בשעת תפלה יותר מן הכל, אמרו חכמים כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאלו מעיד עדות שקר בעצמו, וכל שאינו מניח תפילין עובר בשמונה עשה שהרי בארבע פרשיות צוה על תפילין של ראש ועל תפילין של יד, וכל הרגיל בתפילין מאריך ימים שנאמר ה' עליהם יחיו.

ט. רמב"ם | הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה, פרק ו

ג. חייב אדם להזהר במזוזה מפני שהיא חובת הכל תמיד, וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד השם שמו של הקדוש ב"ה ויזכור אהבתו ויעור משנתו ושגיותיו בהבלי הזמן, וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים, אמרו חכמים הראשונים כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא שהרי יש לו מזכירין רבים והן הם המלאכים שמצילין אותו מלחטוא שנאמר חונה מלאך י' סביב ליראיו ויחלצם, בריך רחמנא דסייען.

י. רמב"ם | הלכות ציצית, פרק ג

יא. אף על פי שאין אדם מחוייב לקנות לו טלית ולהתעטף בה כדי שיעשה בה ציצית אין ראוי לאדם חסיד שיפטור עצמו ממצוה זו, אלא לעולם ישתדל להיות עטוף בכסות המחוייבת בציצית כדי שיקיים מצוה זו, ובשעת התפלה צריך להזהר ביותר, גנאי גדול הוא לתלמידי חכמים שיתפללו והם אינם עטופים.

יא. רמב"ם | הלכות תשובה, פרק ג

ד. אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזבו כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם לזכות

